

ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

1994 йил. Март

11

СОН

• ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОЛАЛАР ЖАМГАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ • • Баҳоси эркин нархда •

ОРОМФОҲ

А. САПАРМАТОВ сурати

УШБУ СОНДА:

Юсуф ХУДОЙҚУЛ:

«ФОЙИБДАН ЧИҚИБМИЗ,
ФОЙИБГА БОРУРМИЗ»

4-бет

Ҳалим САЙИД:

ОИЛА ҲАММА ЖОЙДА
МУҚАДДАС

7-бет

БИРИНЧИ АПРЕЛ

Қаердаги лўли хотиннинг алдаши кичик илмий ходим Ҳилоловга жуда ҳам алам қилиб кетди.

“Даврингни сур” месҳононасининг ёнгинасидан ўтиб кетаётган Ҳилоловни бир лўли хотин тўғди.

— Бахтингдан очайми, тахтингдан? — деди у Ҳилоловнинг кафтига боқиб.
— Ҳей, бача, арқандан бир қизча юрибди, сан унга қиё бўкона! У сани тузогига иллинтиromoқчи. Қани, мани қўлимга юз сўн кўй, кейин уни кимлигини айтаман.

Ҳилолов унинг кафтига битта юзталик кўйди.

— Сан катта амалдор экансан, тўғрими? — деди лўли хотин қўлидаги ойначага қараб. — Худо хоҳласа, якин орада яна кўтариласан! Яна юз сўм берсанг, қачонлигини айтаман.

Ҳилолов яна унинг қўлига битта юзталик кўйди.

— Сан, бачани машина олиб юраркан, тўғрими? — деди лўли хотин Ҳилоловнинг кўзига тин боқиб. — Сани орқандан юрган қизчага аслида ана шу шопиринг хуштор. Шопиринг ҳамма нарсадан хабардор. Агар иккى юз сўм берсанг, ўша шопиринг биладиган

сирии сенга айтаман.

Ҳилолов бир даста пулнинг орасидан битта иккиси таликни оёғидан тиканини сугириб олгандек сугириб олди ва лўли хотиннинг кафтига кўйди.

— Шопиринг сендан гап олиб, бошқаларга сени гапнинг сотади! — деди лўли хотин атрофга олазарак боқиб. — Агар беш юз берсанг, кимга сотишнини айтиб бераман...

Ҳилолов қадҳаҳа отиб кулди.

— Мен уйланганман, учта болам бор, — деди Ҳилолов култидан тўхтаб.
— Мен бир кичкина илмий ходимман, мени ҳеч қанақа машина олиб юрмайди, орқадан ҳам қизлар юрмайтган, ҳамма гапларинтиз ёлган! ..

Лўли хотин ҳам кулди.

— Ахир, бутун бирниччи апрел-ку! Мени гапларимга ишониб ўтирибсанми?

Ҳилолов жиддий тортиб, жаҳди чиқди.

— Барibir мени алдайлмайсиз, — деди Ҳилолов терс бурлиб. — Бутун бирниччи апрел бўлса, мен сиз билан эртага, иккичи апрелда гаплаппаман...

Уста БАФО ўели

«Оила ва жамият» 11 (134)

БИР КУНИ

БАҒРИКЕНГЛИК

Тошкентдә мүқим қолиб, 3-4 та учун ўз ўқувчиларини ҳам олиб китобини нашр қилди. 2 та келишган экан. Мезбон кутилмаган кинофильм экранга чиқкан бундай ташрифдан бироз шошиб қашқадарёлик ҳамкасбимизнига юртдошлари — 7-8 ўқитувчи қолди, аммо ўзини тезда қўлга олиб, зудлик билан меҳмонжон-ларга жой ҳозирлади. Юртдошларини роса икки кун меҳмон қилди.

“Дом”нинг уч хонасида 4 боласи билан истиқомат қилаётган бу мезбоннинг уйига кечқурун кўп эмас, оз эмас, нақ... 72 киши кириб келишиди.

Қашқадарёлик ўқитувчилар баҳорги таътил баҳона рекордлар китобига ёзиш учун пойтахтимизни томоша қилдириш

Юстуф ҲАМДАМОВ

КЎЗ ТЕГМАСИН

ДАЛА ЙЎЛИДАГИ АЁЛ

Йўнічқазор оралаб тушган ёлизоёқ йўл бир хўжаликка бирлашган икки овулни туташтиради. Бири — “Юқори овул”, иккинчиси — “Пастки овул”. Ҳар тонг, “Юқори овул” эрлари пастга, хўжалик марказига ишга эншиши. Дала ўртасидаги сўқмоқ уларни кузатиб қўяди. Ҳар кеч ишдан қайтаётган одамлар яна шу сўқмоқдан ўтишади. Куннинг қолган вақтларида одатда, сўқмоқ ҳувиллаб туради.

Ез. Кун тиккага келган маҳалда сўқмоқ сукунатини бузганича, бир аёл бормоқда. Ажин тушган юзларида тушункисиз бир инфода қотган бу аёлни кўрган как дастлаб, уни аклдан озган гумон қилгулек эди. Қўлига кўтарган икки-уч яшар боласи кийимсиз, анчайн кир-чир, куннинг иссигига бигиллаб йиглаб бормоқда. Уни телбavor аҳволга ким солди ва бу телбavor аҳволда қайта бормоқчи, қа-ер-га-ча бора олади! ***

Улар севишп турмуш куриши. Тўтириғо бир-бираға майли бор эди. Улар ҳақиқий севгини англаб етгунча бўлмай, икковини никоҳлаб қўшиши. Иккалasi ҳам ўн олти яшар эди, унда. Дастилг

Хотин ўридан даст турди. Уст-

яши яшашди... Келинг гапнинг лўндағисига ўттайлик. Орадан йигирма йилдан зиёдрок вақт ўтиб, эрнинг муомаласи ўзгарди. Жудаим кескин. Балки, хотинининг ўзидан кўра анчайин қаримсиз кўриниши, “эрта қарип” қолгани чинданан унга ёқмагандар (одамларнинг айтвуви шул). У ўтган кунлар давомида хотинидан олган хузур-халоватларни, лаззатларни унуди.

Шу хотини жони тўқиз дўзах оловини қўриб, унга тўқиз нафар фарзанд ато этганини хаёлига келтирганди. Эр хотинни калтаклаб турдиган одат чиқарди. Хотин эса, бунга кўнидди. Эр энди хотинини калтаклаб туриши билантина кўнгли кўнчикмай, қизларига ҳам қўл кўтарадиган бўлди. “Ота урган қиз баҳтисиз бўлади”, дейишиди. Хотини эрнинг бу қилиргина кўтаролмади. Кўза куннада синди. Эр бир сафар қизларига қўл кўтарганида, аёлнинг сабр косаси тошиди. Энди уни тутуб турдиган бардош қолмади. Барбир ожизлиги панд берди. Қизларининг ёнини олгани учун эри уни ўласи қилиб дўйпослади. Сўнгра ҳоялида йирглаб ўтирган икки-уч яшар боласини уроқма даф қилди: — Нега йиғлайсан...

Эри қизларига қўл кўтараётганини ёштигачина у, сомонхонани тарк этди. Эрнинг юзига тик оёқ қўйди. “Сиз билан бошқа яшамайман, рўзгоримни бошланди. Эри қизларига қўл кўтараётганини ёштигачина у, сомонхонани тарк этди. Эрнинг юзига тик оёқ қўйди. “Сиз билан бошқа яшамайман, рўзгоримни

ЕТТИ КУН

“ОЛИЙҲИММАТ” ЎГРИЛАР

Галлаорол туманида япончи бир акахонимиз азонда оғилхонасига кирди-ю, ҳуппи учди. Сабаби, бойлаб боқаёттан новвоси уни одатдагидай “мў-мў”лаб қарши олмади. Новвоснинг жойида унинг калла-почаси-ю, ўраб кўйилган терни ётарди. Қасоб-ўгрилар кечаси новвоси “тинчишиб”, эгасига роппа-роса 5 кило гўшт ва “ташаккурнома” ташлаб кетишиди.

Нимаям дердик, “угри бўл, гар бўл, инсофли бўл”...

“ТАЛАБАЛИК — ОЛТИН ДАВР”

Мардикор бозорига чиқсан икки талабани, бир жаноб баланд иш ҳаки вайда қилиб машинасига ўтиргизди. Йўл-йўлакай талабаларга гар бермай келаётган жаноб, уларга ўзини “оддийтинга ўгриман”, деб танидди. Кўзлари ола-кула бўлган талабалар, жаноб гўшт дўконига тушган вакъда жуфтакни ростлаб қолишиди.

КЕЧАСИ, СОАТ “ЎН“ЛАРДА...

Тошкентдаги “Жанубий вокзал” бекатида турган трамвай дастлаб йўловчиларнинг сабрини, сўнгра чўнганини синаб кўрди. Йўловчилар юз фоиз синовдан яхши ўтишди. Трамвай эшниклари очилишини бир соатча кутган йўловчилар, “сим-сим” очилиши билан ўзларни ичкарига урдилар. Ҳамма жойлашгач, ҳайдовчи “шартини” ўзлон қилди: “200 дан берасила, “праезнўй” ўтмайди”.

Ҳамма рози, ҳамма хурсанд. Кечаси йўл юрувчилар учун бу табиий ҳол ҳисобланади, текишли...

ОДАМНИНГ ОЛАСИ ИЧИДА

Тошкент шаҳридаги трамвай деполаридан бирида раҳбар муҳандиснинг шахсий автомобили ўтирганди. Бу ҳақда ички ишлар ходимларига хабар берилгач, вазият юмшади. Тезкор кўрилган тадбирлар натижасида ўгри аникланди. “Одамнинг оласи” 1959 йилда түгилган Л.С. бўлиб, айнан шу корхонада электр пайвандчи бўлиб ишлар экан.

БУЗОҚНИНГ ҚОЧГАНИ...

Сомонхонагача-да. Этирили учун илгари ҳам судланган бир киши Термиз шаҳридаги “Юбилей” бозори ёнида турган Гулнора Ҳўжаназаровага тегишили ёнгил автомашини кабинасидага 170000 сўмни олиб қочди... Ба тўғри милиция кўлига бориб тупди.

бўлак қиласман!.. Жавобан эса, эри уни мазах қилди, ҳеч қаёққа боролмаслигини айтди...

Тўққиз нафар фарзандидан саккизтаси қиз. Фақат, тўнгичигина ўтил. Шу нарса ҳам эрнинг норозилигига сабаб бўлгандир?... Қайдам. Лекин, эр ўзга биргина ўтлани ҳам сўймасди.

Атрофиғи қоплаган мөхрибон хотин. Унга ўз сомонхонасидаги жой берди. Ўйда туришга аёлнинг юраги безиллар, чунки эри, барбириз излаб келиб қоларди. Шундай қилиб, аёлнинг янги бошпанадаги — қўшнисининг сомонхонасидаги хуфия ҳаёти бошланди. Эри қизларига қўл кўтараётганини ёштигачина у, сомонхонани тарк этди. Эрнинг юзига тик оёқ қўйди. “Сиз билан бошқа яшамайман, рўзгоримни

Мана, тиккага келган ёз кўшнисининг аёвзиси тиглари остида АЁЛ сўқмоқнинг одатдаги жимлигиги бузганича, боласини багрига

босиб шошилиб кетмоқда... Шу дам узоқдан, сўқмоқ бошида яна бир қора кўринди. Бу ўшагини тезлаб келдётган, отасининг топширигини дилига туккан тўнгич фарзанди — ўғли эди. Сўқмоқ бошида ўйнаб ўтирган икки ёш боладан у дагдага билан сўради:

— Ҳой, анув кетаётган бизнинг “мамашка”ми, кўрдингларми?

— Ҳа-а...

Ҳиссиз ўғилнинг талаффуз оҳангидан, онасига бемехрлигидан ганиганича қолтан икки болани ортда қолдириб, у онасига етиб олди... Йўнічқазор оралаб тушган ёлизоёқ йўлдан ҳозиргина ўтиб кетган аёл изига қайтиб кетмоқда, оққасида эса, муштини ўқталган ўғил онасини сўқиб бормоқда эди...

Бу сўқмоқ энди то одамлар ишдан қайтгунига қадар ҳувиллаб туради.

Икром ИСКАНДАР

Авазбек Маҳмудов — 1950 йилда (Аваз ака түғилган йили ҳақида қизик нарсани айтиб берди: отаси раҳматли фарзандининг бўйи кичкиналигидан куюниб, ҳарбий хизматдаги қийнамасин, деб ҳужжатига «1950» эмас «1952 йил» қилиб ёздирган экан) Андикон шахар ишчи ишлар бўлими ходими Султонбой Маҳмудов хонадонида таваллуд топган. Касби врач. Андикон Давлат тиббиёт институти клиникасида хизмат қиласади. Оиласи, уч ўтиш, бир қизи боради.

Бир пайтлар каттакон йигинда Авазбек Маҳмудов ижросида. «Қаро

— Ҳай-ҳай, манови йигитнинг чиройлилигини, қадди-қоматини қаранг. Кийимлариям покиза, ўзиға ярашибди-я. Бунинг устига намоз ўқишини айтмайсизим...

Шунда бояги йигитча шартта номозини бўлиб:

— Яна рўзаям тутганман. — деган экан.

Энди агар катталик бўлмаса жиддийроқ жавоб берсам, ҳозирги қўшиклиарнинг кўпчилигини электр ассоблар қўшиқчи қилган. Уларнинг

Ҳамроқуволларни устоз сифатида жуда-жуда ҳурмат қиласади.

Кимдир менга Авазбек акани «манманроқ» деганди. Йўқ ундағи «анжанча» чапанишк ўжарлик шундай туолган бўлса керак Бўлмаса, чиқарган лаппак (пластишка)лари ҳақида ёзмасигини сўфармади. Ҳакикатанушу пайтгача учта лаппак чиқарди: 1981 йилда «Қўча борги-11», «Хануз» номи билан 20 минг нусхада 1983 йили «Ёрғрига муносаб» номи 20 минг нусхада, 1984 йилда эса «Санъат гулшани» номли

бўлсал ҳам севишиб турмуш курганимиз.

— Нече ёшингизда ашупла айтишини тұтатмоқчисиз?

— Буёғи ёлғиз Худога аён. Ҳозирча фақат куйлайман. Бир йил олдин тўйларга боришни бас қўймоқчи бўлдим, лекин одамлар қўйишмади, Бормасангиз рашниж қолишаркан. Бизнинг элга қиласадиган хизматимиз шу бўлгандан кейин...

— Яна нималар ҳақида гапирингиз келади?

— Биласизми, мен тўйларга борувчи ҳофизларни «отарчи» дейшиларидан ранжийланан. Ахир қадимда ҳам тўйларда хизмат қилувчи машшоқларимиз бўлишган-ку лекин уларни ёч ким «отарчи» демаган. Башқаларни билмадим тўйларга мен аввало одамларнинг кўнгли учун, қолаверса, қўшиқ айтишини яхши кўрганим учунгина бораман...

Балки ҳар бир замонавий қўшикчига аввало бир-иккита мумтоз қўшикпаримиздан кўйлатиб сўнг «ҳофиз» деган ном бериш керакмисин? Ҳар холда ёшлар орасида чин матнодаги ҳофизлар кам. Биз сизга тақдим этган Авазбек Маҳмудов эса ёч муболагасиц улкан ҳофиздор.

Алқисса Пешин намозини бирга ўқигач Авазбек ака билан хайрлашибик...

Наби ЖАЛОЛИДДИН

• АВАЗБЕК МАҲМУДОВ:

ҲОЗИРЧА ФАҚАТ КУЙЛАЙМАН

қўзим»ни тинглагандим. Ўшандада шу кич-кинагина жуссали одамнинг овоз кувватига лол қўлгандим. Йўқ, бу журналистларга хос муболага эмас, ҳофиз санъатига тан берган одамнинг чинакам эътирофи. Қўшиқ авжиди уйсиб бораётгандай, кўйга берилганидан боши бурашиб-бурашиб кетаётгандай туклар, тўлғона-тўлғона кўйларди...

— Авазбек ака, келинг, сұхбатимизни зөвгизсаның өзлери билан бошлайлик.

— Шоир Омон Матжон шеърига Гуломжон Рўзибоев кўй басталаган кўзлигимни жуда яхши кўраман.

— Озигина айтиб беринг.

Қаро энди кунларим,

Қаро энди қисматим.

Қўзим қарогида ҳам

Ёшим энди лим-лим.

Сен кетурсан жим-жим,

Мен қолтурман жим-жим...

— Саволим галати туюлса узр, неғи энди қўшиқ айтиласиз?

— Билмадим... Оллоҳ шундай яраттани бўлса керак-да. Лекин қўшиқ айтмасам юрагим ёрилб кетиши аниқ.

— Шеърга кўй қўйлиб келадими ёки узоқ излайсиз?

— Шеър ёқиб қолса, кўй оқиб келади. Аслида ҳам куйни «буюртма» билан яратиб бўлмайди-куя.

— Кўй басталётганингизда ёки янги қўшиқни тайёрлаётганингизда аёллингизми, болаларнинг ҳалақит беринса, уришиб берганимисиз?

— Ҳалақит беринса, эшитмоқчи бўлишса ҳам кўймайман. Чунки ҳар бир қўшикимни ёлғизлиқда тайёрлашни яхши кўрар. Уришиб берган пайтларим ҳам кўй бўлган.

— Оилангизда санъатга муносабат қандай?

— Ҳаммалари санъатни яхши кўришади. Фарзандларимни барчаси қўшиқ айтиди (ўйда албатта), ашулаларимни яхши кўриб тинглашади.

— Авазбек ака, сиз замонавий қўшиқлар билан бирга мумтоз ашулаларнинг ҳам моҳир ижроинисиз. Бу, айниқса, ҳозирги қўшиқларнинг ҳаммаси ҳам насиб этвермаган. Нега шундай деб ўйлайсиз?

— Ў-ў, жуда мақтавордийзу... Келинг саволийзго бир латифа билан жавоб берай: бир йигитча астойдил намоз ўқиётса, ёндан оқсоқоллар ўтиб қолишибди. Улар йигитни бир-бирларига нафбат бермай роса мақтай кетишибди:

устозлари ҳам мана шу электр ассоблар бўлиб қолган...

Ҳофизбиз озйигатолгач, хотираларга берилиб кетди. Улардан бирини сұхбатимиз мавзусига яъни мусика ассобларга алоқадорлиги учун мұхтарам газетхонга ҳам раво кўрдик.

Қандайдир сабаб билан бир гурух ҳофизу чолгучилар даврасидан машшур созанды. Түркестон қаласида 1981 йилда «Мезбонлар» улуг чолгучидан кўй эшиштиш истагида, у қишига маъқул бўладигани топилгунча ҳаммаси бўлиб еттига дутор олиб келишиади-ю шундан биттаси созандага ёқиб, кўй чалади. Авазбек аканинг айтишича, ўшандада бир уй одам куйни йиглашиб тинглашган экан...

— Дуторни бунақа чалган одамни умримда кўрмаганман, ана санъат... Ҳа, ўзбекона парда дуторимизда қолди холос, мусикий ассобларимизнинг кўплари айниб кетди. Айқаш-үйқаш кўйлар кўпайишига сабаб ҳам шу бўлса ажабмас.

— Кечирасизу шу кичкина жуссангиздан шу қадар баланд овоз чиқиптига ҳайрон бўлман, бунинг сири нимада?

— Оллоҳдан бўлса керак-да...

— Ижодингиз давомида ҳаммаси бўлиб нечта қўшиқ яраттансиз?

— Бор-йўги 10-12 та, холос. Мен кўпроқ бастакорлар билан ҳамкорлик киласади. Бастакорлардан Гуломжон Рўзибоев, Гуломжон Ҳожиқулов, Ботир Бекмирзаевларнинг қўшиқларини кўп айтганиман. Аввало, албатта мақом ва мумтоз қўшиқларни севиб ижро этаман.

— Устозларнинг ҳақида ҳам...

— Барча катта санъаткорларни устозларим деб биламан. Айниқса, Орифхон Ҳотамов, Гуломжон Ҳожиқулов, Ўринбай Нурилиев, Жўрабек Муродов ва Нуриддин

50 минг нусхада чиқсан лаппаклари тингләвчиларга етиб борди. Ьишифзарлар ичига бунақа мувоффақиятга эришганлари йўқ хисоби.

— Агар сир бўлмаса, бирор қизини қаттиқ севганимисиз?

— Ҳамма йигитлар қатори ёшлиқда кўп севганимиз, лекин унақа жа қаттиқ эмас. Қаттиқ севганим мана шу ўз ажалим. У билан учрашувларда юрмаган

БАХОР НАФАСИ

А. САПАРМАТОВ сурати

ХИНДЛАРНИНГ ТОШКЕНТДАГИ БАЙРАМИ

Ўтган якшанба куни Талабалар шахараси ётохоналарининг бирордан чиқсан 40 чоғли ранг-баранг кийинган хорижлик ешлар марказий кучадан миллий ашула ва раксларини ижро этиб, шоқин-сурон билан шифокорлар шахараси томон йўл олишиди. Кизиги шундаки, ёшларнинг юз, кўз, кийим-бош,

хатто сочларигача оқ, қизил, сарик, яшил каби турли хил упаларга бўянига, уларни таниб ҳам бўлмасди. Шаҳарчадаги бундай ажойиб манзара кинофильмлардаги хиндлайларнинг юришиларига жуда ўхшаб кетарди. Ҳамма тамошага чиқди. Байрам тамошасини кўрсатадиган экан тошкент олий ўкув юртларида таълим олаётган хин-

дистонлик талабалар эди. Улар шу куни «холи» — хиндларнинг баҳор, «ранглар» байрами «нишонлашасетган экан».

Нима дейсиз: ҳар бир ҳалқнинг ўз удуми, байрами, маросими бор. Ушбу күончнада кунларни тантана билан ўтказаш хеч қачон юрт, чегара ташламайди. Энг муҳими кўнгилда ният бўлса бас. Юсуф ҲАМДАМОВ

«Оила ва жамият» 11 (134)

Султон ул-Уламо Баховуддин Валад ўз муридлари билан поениз саҳрода карвон тортиб кетаётганида Богдод пособонлари: "Кайдан келурсиз, қайга борурсиз?" деб сўрашиди. Шунда Султон ул-Уламо: "Фойиб даргоҳидан чиқибмиз, гойиб даргоҳига қайтиб боргувлармиз!" деб жавоб қайтарди.

Инсоннинг ибтидоси гойибда, интихоси ҳам гойибдандир. Инсон танасининг асосий ташки ва ички аъзолари етти бўлакдан иборат эканлигини, умуман еттилик рақамида тугаллик борлигини гойибдан излаш жоиз. Эсланг: "Аллоҳ аввал гавҳар яратди. Гавҳарни эртиди сув бўйдди. Сўнгра шамолни яратди, у сувни учирди, сув кумга тушди, кўпикланди. Ул кўпикдан тутун оғди, тутундан кўк ярди. Сўнг маъло таволо ҳайратидан сув қайнаб кўйикланди. Кўйикдан Каъба ўрнича ер ярди, ул ерии Аллоҳ құдрати ила маширидан магрибгача сўзи. Сўнг ердан кўкни ажратди. Ва еру кўкни етти қатламдан қилди. Ер сувдан эди, турлади. Сакламоқ учун тоғларни қозин қилди" (Рабгузийдан).

Кадимий манбалардан Мәълумки, етти қат ернинг пастки қатламиди Иблис яшайди. Етти қат фалакнинг усти Аллоҳ макони. Етти қатер дўзак мақоми, етти қат ослом жаннат мақомидир. Ҳозирги замон бадий адабиётиди Фаринши, парилап кўп учрайди, лекин ҳар бир нарсанниң сўнгиги нуқтаси тўқизида тугайди. Тўқизилик илоҳий құдратнинг тўла намоён бўлишидир. Бу құдрат ҳаммага ҳам насиб этавермайди. Ислом устунларидан бири намоз. Намознинг хусусиятлари бетакор. Намозхонинг асаб томирлари юмшаб, бир нуқтага қаратиласди, бадан ҳордиқланади. Рух бу ҳәётнинг ташвишларидан тинч ором олади. Фикр тетикилашади, ақл ўтирилашади. Коиф ва ором Исломга хос нарса, башка динларда мавжуд эмас. Намознинг яна бир хусусияти, еттиликка имон келтиришади. Намозхон саждага боргандага ташки аъзоларининг етти жойи ергатегади, язни, пешонаси, ички кўли, ички тизза, ички оғени учлари. Ички аъзолар, гўё кўдан кўйка салғиган бургутдек кўтирилиши хиссина туди. Орифлар: "Намоз — меъроҳга чиқишдир", дейдилар. Ички аъзоларнинг илоҳий олам билан мулоқотга киришиши меъроҳнинг бир кўрининшидир. Тиловат қилишларича, Машраб бир шахарга борса бир ориф киши муридларни тўллаб илоҳийётдан сабоқ берадиган эканлар, Илоҳий оламдан сабоқ берадиган орифининг мақомини синаш учун Машраб мадраса

Фоний, яъни ёруғ дунёда поклана олган руҳ фаришталар куршовида фалакка кўтарилиди. Поклана олмаса парилар куршовида азоб чекади. Насафий ташки аъзоларни заминий дейди. Чунки, улар оҳиратгача заминда қолтувчилардир. Ислом ақидаларида айтилишича, майит кабрга кўйилгач, унгундан сўнг бошланган бузилиш етти кунда ниҳоясига етаркан. Рух еттичи куни фоний ҳәётда умр кечираётган ўргу-аймогидан хабар олади. Ва бу долат ҳар етти кунда, яъни одина (жума) куни такорлорнади. Ҳаёт учун сув билан ҳово

томига чиқиб, домлани кутибди. Кун пешининг отганда домла мадраса зигини очиб, ташкирига чиқсалар, муборак либосларни шифтдан томаётган сув томчилари ҳўл қилимиш эди. Домла Охун Машрабга қараб: "Эй, девона; жинмусен, томга чиқиб манинг устимдан чоптирасан, муборак либосимни булгайсан", дебди. Шунда Машраб:

Эсланг: Ҳозирги фанимиз ҳам одамзот яралмасдан аввал ер юзида турли маҳлуқотлар яшаганлигини ва улар турли оғатлар сабаб қирилб кетганингни исбот қиласяти. Минг-минг йиллар аввалги ўтмиш кайназорӣ, мезазой, полеазой каби терминларда даврларга ажратилди. Ҳар бир даврнинг маҳлуқотлари денозавр, баҳайбат олов пуркар аждархолар, дэвсифат маҳлуқлар, көлбат тօдек учар йиртқичлар деб аталик тахминий шакли шамойидага тасвириланди. Рабгузий ўз қиссасида: "Аллоҳ жаҳаннам ичинда (ер

"ҒОЙИБДАН ЧИҚИБМИЗ, ҒОЙИБГА БОРУРМИЗ"

неҳогли зарурлиги еттиликнинг бир-бира гиҳ шашлиги кабидир. Бу синоатнинг ичига кириб борган сайн, унинг илоҳийлигини тўлароқ англайверасиз. Этибон беринг, камалак етти хиз риганд, мусиқа етти пардада, етти бўғинни тугал шеър энг гўзларидир ва бошقا нарсалар ҳам мукаммал бўлмоғи учун еттиликка эришмоғи лозим. Лекин ҳар бир нарсанниң сўнгиги нуқтаси тўқизида тугайди. Тўқизилик илоҳий құдратнинг тўла намоён бўлишидир. Бу құдрат ҳаммага ҳам насиб этавермайди. Ислом устунларидан бири намоз. Намознинг хусусиятлари бетакор. Намозхонинг асаб томирлари юмшаб, бир нуқтага қаратиласди, бадан ҳордиқланади. Рух бу ҳәётнинг ташвишларидан тинч ором олади. Фикр тетикилашади, ақл ўтирилашади. Коиф ва ором Исломга хос нарса, башка динларда мавжуд эмас. Намознинг яна бир хусусияти, еттиликка имон келтиришади. Намозхон саждага боргандага ташки аъзоларининг етти жойи ергатегади, язни, пешонаси, ички кўли, ички тизза, ички оғени учлари. Ички аъзолар, гўё кўдан кўйка салғиган бургутдек кўтирилиши хиссина туди. Орифлар: "Намоз — меъроҳга чиқишдир", дейдилар. Ички аъзоларнинг илоҳий олам билан мулоқотга киришиши меъроҳнинг бир кўрининшидир. Тиловат қилишларича, Машраб бир шахарга борса бир ориф киши муридларни тўллаб илоҳийётдан сабоқ берадиган эканлар, Илоҳий оламдан сабоқ берадиган орифининг мақомини синаш учун Машраб мадраса

девона деганимиз Аллоҳнинг қули Машраб экан-ку! Анинг ҳурматини ўрнига қўйиб, узатинглар", деган эканлар. Чунки Аллоҳга имон келтирган бандада тақдирди азалга шак келтиримади. Еттилик рақамида гойиб синоати мавжуд. Борлиқ илмидаги битилигана этибон қилинса, тақорлаб ниҳоясига етказиб бўлмайди. Асл моҳиятини манзили эса гойбада. Эсланг: Одам Сафий Алайхиссалом яралмасдан аввал тириклия бўстони борлиқ яралган эди. Рабгузийнинг таъкидлашича; "Якшанба, язни биринчи кун, кўк, ер яралади, душанба кун ой, кун, юлдуз яралди. Сешанба кун күш-қуртлар, фаришталар яралди. Чаҳорсанба кун сув, шамол, булат, дараҳтлар ўт-ўланлар яралди ва ўша кун ризқ-насиба улашиди. Панжшанба кун жаннати дўзаша, раҳмати азоб фаришталар яралди. Одина яъни, жума куни одамни яратди. Шанба куни эса ҳеч нарса яратилмади, аммо яратиши яроғи бор эди, дам опди. Демак ҳафтанинг етти кундан иборатлиги ва унинг бир куни бозор, яъни дам олиш кунинг истеъмолга кириши бежиз эмас экан. Энг мухими, нега ҳафта саккиз ёки олти кундан иборат эмас? Одамга ўтиф ўтифларни хуш кўради. Чунки у жуфт яратилган. Тоқлик Аллоҳга хос, чунки у ягонадир. Этибон берган бўлсанги, Аллоҳнинг аввал яратгани оқ гавҳар эди. Гавҳар сув бўлди, яъни эриди. Ундан кўк билан ер яратилган эди. Чахорсанба куни ростмана обиҳат яратилган экан.

назарда тутилмоқда) икки ҳалқ яратди. Бири эрак арслон суратлиғ оти Жаблит, Бири хотин, бўри суратлиғ, оти Таблит. Жаброилга ёрлиғ бўлди, Таблитни Жаблитга никоҳлаб бергил деб. Бу маҳлуқотлар орасиндаги илик никоҳдир. Шайтоннинг асл оти Хорис, Таблит ва Жаблитнинг ўглидир". Яна давом этиб: "Мавло таъоло дунёни яратди, ер мулкини күшларга берди. Ети минг йил қушлар тутдилар. Сўнг Жин ибн ал-Жонга берди. Улар ҳам ети минг йил тутдилар. Жин ибн ал-Жон авлоди ерга мулқдорлик даврида шариатга қарши ишлар қилди, кўн қон тўкди. Улардан олиб фаришталарга берди. Ети минг йил тамом бўлди эса улардан ҳам олмок вақти етди. Шунда Аллоҳ: "Мен энди ер юзида ўзимга ҳалифа яратаман", деганимиздаги ишларни яратади. Шайтоннинг асл оти Жонга берди. Улар ҳам ети минг йилдан иборат бўлса!

Аллоҳ: "Ўзимга ҳалифа яратаман", деганимиздаги Одам ато яралмаган эди. Одам авлоди ерда қон тўкувчилардан бўлгай, дейа фаришталар карамот қилдилар. Аллоҳ: "Мен билганини сизлар билмасиз", деб жавоб қайтарди. Фаришталар карамотига Орифлар шундай фикр юритмислар: "Улар Одам ўғлонларни кўрмаган эди. Аммо Жин ибн ал-Жонни кўрган, қилишибарорд бўлган эдилар". Яна ҳам Аллоҳ билгувчи. Юсуф ХУДОЙҚУЛ

ЁЛҒИЗ ОТАЛАР

Қайсидаир бир мамлакатда одамлар таҳжикла ҳамма ҳаммага ҳам насиб этмайдиган бахт деб хисоблашар экан.

Ажабо... Ёлғизликни бахт деб билувчи мамлакатлар ҳам бор эканда.. Бизнинг ҳам юртимизда ёлғиз оталар-у, ёлғиз оналар кам дейизимиз? Ёлғиз оналардан кўра ёлғиз оталар кўп. Чунки онлада турмуш бузилса, болалар кўп холда оналар томонига ўтиб кетадилар. Фарзандларни она тарбиялади. Ота эса ҳувиллаган ўйда ёлғиз колади...

Яқинда қалби ҳасратга тўлиб кетган ёлғиз оталардан бирининг дардига шерик бўлдим. Шундагина улар учун яшаш накадар мушкул эканлигини яна бир бор англадим.

— Юринг, ука, уйга борамиз, — таклиф килди у киши. — Ўйда ёлғиз ўзимман. Хотин болаларни олиб кетганига анча бўлган. Сиз билан дилдан дардлашмоқчиман, ука...

Мен: "Майли, шу одам менга дардини айт, руҳи сал енгил тортса ажаб эмас",

деган ўйда унга эргашдим.

Кўп юрмадик. Кичкинагина, бўёклари кўчиб кетган кўча эшик кулфини очиб ичкари кирдик.

Кафтдеккина ҳовли. Экин экилмаган.

Гилос ниҳолларни куриб, ёввойи ўтлар тизза бўйи ўсиб кетган.

— Тўғрисини айтсан, ука, уйга киргани юрагим безиллайди, баъзида ишхонада ётиб қоламан. Овқатнинг ҳам мазаси йўқ. Кўпинча ошхонада овқатланаман. Ўйда бир ўзим учун овқат қилишга эринаман. Кийимларимни икки-уч ойда бир марта турмушга чиқсан синглимга ювдириб келаман. Булар ҳам майли-я, боламни согинаман, ука, коракўз боламни! Тушларимга кириб чиқади. Чўчиб ўтгониб кетаман. У мен томон талпинади, югурди, етолмайди...

— Кечириасиз, хотинингиз билан нима учун урушсанлизар? — дейман унинг ярасига туз сепаёттанимни билсан ҳам...

— Вақти келиб, бир куни сиз ҳам ўйланарсиз, бола-чақали бўларсиз.

Маслаҳатим — ҳар вакт тиилигизга эхтиёт бўлинг. Беш йилдан буен шундай азоб-укубатда яшашимга бир томондан ўзим ҳам айборман. Гуноҳим жанжаллашиб қолган пайтимизда бир бемаъни гапнинг оғизидан чиқиб кеттани...

Оғир ўйга толаман. "Бу одамнинг менга айбормаган гапларни яшашимга бир томондан ўзим ҳам айборман. Гуноҳим жанжаллашиб қолган пайтимизда бир бемаъни гапнинг оғизидан чиқиб кеттани...

Дардига кетган. Балки бир кечаки кетган. Балки бир кечаки кетган...

Дардига кетган. Балки бир кечаки кетган...

Фарзанднинг яна аввалидек эркаланиб "дадажон" деб бўйнига осилишини хоҳлаёттанилиги сезилиб турарди. Балки менга айтольмаган гапларини шेърий тарзда езиз, дилига тутиб юргандир.

Баҳор кедди кувонч ва алам билан, Дунё эса тўлди-ку полам билан, Ҳузырмга кел ёр, болам билан...

Ха, дейман хўрсаниб. Бу азоб, дўстинг-ку дўстинг, душманинги ҳам бошига тушмасин экан.

Улугбек АБДУСАЛОМ

А. САПАРМАТОВ сурати

Фойдали маслаҳатлар

КУЁВЛАР ЎҚИМСИН!

Бир-бирига кўнгил қўйган икки йигит — қизнинг бир ՚увужд бўлишларидан сўнг янги бир оила бунёд бўлади. Мана шу оиласи эплаштириш азиз қелинжонлар, кўп томони сизларга боғлиқ. Сабаби, агар оила бир кемага ўҳшатилса, хотин кеманинг қўйруги (рули) бўлур. Ота-она, бола-чақа, ака-ука ўз йўлита кетади, лекин умрингизнинг охиригача кузатадиган умр йўлдошингиз ягона маҳрамингиз шу жуфтингиздир. Бир-биралинг табиат ва ҳулқидан хушланмаган кимсалар ҳатто бир-икки чақиримлик ерга ҳам бора олмайдилар. Энди бу дунё сафарида бир-бирига сафардош бўладиган эрхотин аввало бир-бируни тушунишлари айниқса, аёллар мулоҳазали бўлиши лозим. Эрраклар содда бўладилар. Уларнинг кўнглида чўкиб ётган, ривожланмаган, бўлмаган фазилатларни ўқишига,

ўзига билдиришга ҳаракат қилинг, жуфтингизни фарзандларингизнинг энг инжиги, эътибор талаби деб билинг, унинг тилини топишга, иқлимини юмшатишга ҳаракат қилинг. Рўзгорим, турмушим энг яхши бўлсин дессанг, дастлабки кунданоқ кўёвнинг остонасини сизлаб босинг. Шу хонадондан мумомалангиз, меҳнатингизни аяманг. Аввало уларнинг манфаатини ўйлаб, сўнг ўзингизни эсланг.

Қанча жафо чексангиз чекинг-у, унга ёқиб қолинг. Ўринсиз рашк қилишдан ўзингизни тийинг. Буни биз кўёвларга ҳам тавсия этамиз. Эрраклар кўп танқиди ёқтиримайди, уларни кўпроқ яхши гап, ўзини ўзига мақташ билан йўлга киритинг, дилига йўл топинг, болаларнингизни отасига эшиттириб мақтанг. Ҳеч қаҷон билагонлик қилиб ундан устун бўлманг. Жуфтингиз сиз аллақачон

биладиган нарса ҳақида ҳам гапириш, эътибор билан биринчи марта эшитаётгандек тингланг. Энг муҳими ақллилик эмас оқилялини касб этинг. Жуфтидан қадс оладиган, унинг таъзирини бериб қўйиш пайида юрадиган, ундан устун келишга интиладиган аёлга оиласи бахт йўқ. Зоро, сиз ҳар қандай оигир шарнотда ҳам гўзал хулқ, чиройли мумомалати, сабр-бардоши бўлиб қолсангизгина ҳаётда ютасиз. Жуфтингизни жон фидо қилиб севинг, аммо бу мухаббатингизни ҳеч қаҷон унга изҳор қўлманг. Жуфтингиздан паст келиб туриб баланд ишларнингизни битириб олинг!

Дунёда эрларнинг севмаган нарсалари ифлос юрувчи хотинидр. Эрларига гўзал кўринмоқ учун бўёқларга керагидан ортиқ бўялувчилар, ялқовлар, алданадилар, чунки эрлар кўпроқ ёқтирадиган нарса тозаликдир.

БИЛАСИЗМИ?

Одам бадани тоза бўлса, унда тўрли микробларни ўлдириш имконияти кучли бўлади.

Ваннада ювинганда бир кишида 200 миллиондан то бир миллиардгача ҳар хил микроорганизмлар йўқолиши аниқланган.

Тозалик ва соғлиқ учун совундан фойдаланишни биринчи марта тарғиб қилган шахс — римлик машҳур врач Гален эди.

БАХТЛИ КУН

Тоҳир НОРҚУЛОВ сурати

Табриклаймиз!

ШЕРЗОДБОЙ! Кириб келаётган савр ойида б ёшга тўлишинг муборак бўлсин. Тилагим: доно ва полвон йигит бўлиб улгайгин! Ишончимни оқлагилки, ота-онамиз сендан мажнун бўлсинлар, "кенжа ўғлими" деб мақтаб юришин! Ҳамиша ризқинг бутун бўлсин, азиз уқажоним.

Оила аъзоларимиз номидан сени қутловчи аканг **ИКРОМ**.

Галларор тумани, Авлөт ота қишилоги.

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим

Азиз ва меҳрибон волидамиз Ҳатира она **ҚУРБОНОВА**.

Муборак таваллуд айёмингиз қутлуғ бўлсин. Оллоҳ умрингизни узоқ, насибангизни бутун қиласин, илоҳим ҳар бир қадамингизда падари бузрукворимизнинг руҳлари мададкор бўлиб, фарзандларингиз ҳузур-ҳаловатини кўринг. Сизга нисбатан доимо фарзандларингиз, невара, келин-куёвларингиз қўли кўксига, боши таъзимда бўлсин, деб қизингиз Умидга, куёвингиз, ўғлингиз

АБДУМАЖИД, ШУҲ-РАТ ва НАБИРАЛАРИНГИЗ.

Қадрли укажонларимиз АСАДУЛЛО, ЗИЁДУЛЛО ВА ўғлимиз АБДУВОСИТ. Ҳамманингиз туғилган кунингиз билан чин қалдан табриклаймиз. Сизларга Оллоҳдан тан-сизатлик, тўқис баҳт ва узоқ умр тилаб қоламиз.

ШУҲРАТ ва УМИДА

"Оила — 241, 277, 220" тартиб номеридаги азизлари-

Дераза

ИККИЧИЛАР МАКТАБИ

Литванинг Укмерг шаҳрида ўқишини истамайдиган ўқувчилар учун мактаб очилди. Дарслик китобларни кўрарга кўз ўйқиб ғул ва қизлар бу ерда кўнгиллари истаган машгулут: бирори — дурдагорлик, бошқа бури — тикувачлик, уччинчиси — гулчилик, бошқалари — машинкачиллик еки чорвачиллик билан машгул бўлишишади. Натижада бари ўқишиади — умумий билим олишига эхтиеж сезишади. Лекин одатдаги мактабдагиларга нисбатан ўқишига муносабат бутунлай ўзгаради.

ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ

Свердлов вилоятидағи Артемовск машинасозлик заводи ҳодимларига ўтқинчи тужжор арzon-гаровига музлатгич ва телевизор ваъда қилиб 3,5 миллион рубл шилшиб кетди. "Пулни" дипломатда қолдириб, машинасига қараб келиш учун бирор башкарса чиқди. Соода машинасозлар тужжордан дарар бўлавермагач, дипломатни очди. Унинг ичи тўла... китоб экан. Кейин маълум бўлишича, олгир "ишбилиармон" бошқа корхоналарни ҳам "зимрат" қилиб чиқкан экан.

СОЛИКНИ ТЎЛАБ ҚЎЙИНГ

АҚШ президенти Билл Клинтон ва унинг аёли Хилари хонимлар "Медисон" жамғарма ва сусуда банки эваси Жеймс Ман-Доугал билан шерикчилиги бўлгани боис тергов бермоқда. Гап шундаки, Америка назорат органлари эр-хотин Клинтоналар давлат ҳазинасига солиқ тўлашда бир қисм даромадларини солиқдан яшириб қолган деган гап чиққандан кейин, бу гапнинг рост-еғонлигини текшириб кўришмоқда.

ИТНИЙ ЭРКАЛАТМАНГ

Арманистондаги Золокар қишлоғида яшовчи Лева Борянинг ити қопогон чиқиб қолди. У итини ўлгидай яхши кўради. Бироқ ярим қишлоғини талаб чиқкан им ҳаддидан ошиб Леванинг ўз ўғлини ҳам қопди. Шундагина Леванинг жаҳли чиқди ва итини ўлдиринша онт ичди. Ўлдиргандаям бир йўла "Ф-1" гранатаси билан портлатиб юбормоқчи бўлди. Ит қопогонигина эмас, ўлдирдек айер ҳам экан. Эгаси авзойи бузук, унга қаратма нимадир отаётганлигини сезиб, қочиб қолди. Граната портлади. Итга бало ҳам урмади, оғир яраланган хўжайин касалхонада жон таслим қилди.

Жизни бўлиб ўтган никоҳ тўйлари билан табриклаймиз. Уларга соғлиқ, омонлиқ, рўзгорларига қут-барақа, серфарзанд, баҳтили-саодатли бўйшишларини тилаб қоламиз.

"ОИЛА ВА ЖАМИЯТ" ЖАМОАСИ.

Меҳрибоним **АҲМАД АКА!** 25 баҳорингиз муборак бўлсин. Баҳтилизига доимо соғ бўлинг. Энг самимий тилаклар билан рафиқсангиз **МАНЗУРА, ўғлингиз АЗАМАТ**. Тошкент шаҳри.

«Оила ва жамият» 11(134)

Носир МУҲАММАД (Насриддин Мұхаммадиев) — шоир ва журналист бир, неча шеърий китоблар мұаллифи. Ҳозирги пайтда Ўзбекистон миллий ахборот агентлигининг халқаро ахборотлар таҳририяти бош мұҳаррири бўлиб ишламоқда.

ҒАЗАЛ

Дунё кезиб, теграмда турфа хил одам
күрдим,
Етти қават ер узра етти ранг олам
күрдим.

Ёмонларнинг зажридан озурдадир бу
кўнгил,
Яхшиларнинг сўзида дардимча маъжам
кўрдим.

Замонлар суронида, ўйқ, ўлмаган
муҳаббат,
Ошиқларнинг кўзида инжумонанд нам
кўрдим.

Ярим аср йўл юриб, топган бойлигиги —
дўстлар,
Ташвишу қувончимда барин жамулжам
кўрдим.

Меҳру садоқат билан куйлагайман
элизни,
Носир, азиз бағрида иззату карам
кўрдим.

МУВАШШАХЛАР

Муқаддассан менга жоним,
қошинг меҳроби қибламдур,
Узоқ қолсам висолингдан
кўнгилда таҳ-батаҳ ғамдур.
Қароғинг ҳам юзингда мен
илоҳий шуғъалар кўрдим,
Ахир, аждоди аъзам —
ул малаксиймоли Одамдур.
Дилинг, қаддинга бермишдур
азал наққоши хўб зийнат,

САФАРДА

Кўрқаман, ҷўнтақка қўлини солсан,
Унда хўрсиниқни солиб юрибман.
Сафарда гўйининг қалити билан,
Кўнглижининг қўлфини олиб юрибман.

ЎТИНЧ

Қўлида қаламни қўйшиқроқ
ҳаммасабларимизни "қон қилиб
юборадиган" дараҳада талабчан,
маҳоратли ёзувчи Эркин Аъзамга
ҳазин.

Эркингиз эркимга чанг солар,
Хушингиз майдимиш бўғади.
Жой излаб жонсарак юрагим
Хилватда "азоблар" тўйқади.
Ёқмаса ғонганим, қилганим
Ака, деб бир ийсам майдими?
Эскирган бўлса ҳам чиройли
Ислингиз гоҳ кийсам майдими?..

БИЛОЛМАСМАН...

Ҳаловатинг тушади айру,
Фурқат — ғурбат, деган гаплар чин.
Сафарнусхли күн дараҳтига
Кўнгил кўни қўй олмас ин.
Тушунчалар ҳатто чалкашар,
Сочилганде хаёллар, қўжрим.
Билолмасман, тушуномасман,
Наҳот соғинч — ҳижроннинг умри?..

Асалим, ўзимнинг шоҳгулим,

ушлаган

Шоир Амирқул КАРИМ Шаҳрисабзда туғилган. ЎзАда ишлайди. Ҳозирча Ҳиндистонда иш тажрибасини ошириш ҳамда инглиз тилини ўрганиш билан банд.
Қўйидаги шеърларининг ҳаммаси Дечлида — Бобур ўрган йўлларда қоғозга туширилган.

**"БОБУР ДАРДИ БИЛАН
ОҒРИГАН САВОЛ..."**

Гунчалаб умрини безатган.
Чоғлансан ҳадим яшириб,
Жисимини сафарга кузатгач.
Илоҳининг илоҳий асрори,
Пайваста айлаган сайдерам.
Кўнглижининг кўкида гоҳ шодон
Гоҳ маъюс парвозли тайёрар.
Низоҳум васлининг ошуфта,
Қалб ҳижрон аро диқ.
Тоғ каби бардошик учуб дам
Соғинчининг кўзига қарочик.
Ситора гуллайди само боғида
Осмон чечакларин баҳоридир тун.
Юлдуздан гулдаста ясаркан хаёл,
Кўнглижининг тубида ўғонар бир мунг.

ҚИЛИЧЛАРДАГИ ЁЗУВЛАР
Ёвзликни битирмоқча қилган
эди аҳд,
Инсон мени шлк мартаба тутган
чогида.
Замонларнинг суронида бўлдиму
караҳт,
Ёвзликка хизмат қилдим, наилай,
го
ҳида.

Менда бордир икки хислат: даҳшат ва
шафқат,
Яхшилик ҳам, ёмонлик ҳам келур
қўлимдан.
Мардлар билан эзгуликка қилурман
хизмат,
Нопок қўлда хабар бергум ноҳақ ўлимдан.

**ТУРЛАНАДИ ОЛАМ
ТУРФА ХИЛ****ТЎРГЛИКЛАР**

Саломга яраша алиқ дейдилар,
Бу қадим ҳикматда минг ўзиллик савдо.
Адолат тоғи бор қаршинеда жудом,
Сўзингга боғлиқдир қайтар акс-садо.

Турланади олам турфа хил,
Олам ичра одам турфа хил,
Сокин ҳаёт орзини қилма,
Шодлик кўпдир, ғам ҳам турфа хил.

ЭШИКЛАРДАГИ ЁЗУВЛАР

Бу эшикда ажисб хислат бор, билсанг:
Дўст бўлиб чиқурсан, ёв бўлиб кирсанг.

Соҳибин кўнглидаи очиқ бу эшик,
Инсон бўлсанг басдири,
ечавер этик.

Хоҳ очсан, хоҳ тўйиб кир,
Ёмонлигинг қўйиб кир...

РАНЖИМА

Шоҳгулим, ранжима эркаланса дил,
Илоҳ раво кўрган түйғулар түйдим,
Тақдир ўйларида телба ўйлачиман,
Васлингни соғиниб ҳижронни сўйдим.

Карийб уч ойдан буён Хиндистондада. Бу ўлкада саёхатда бир тош ҳакида тўлқинланиб бир тош ҳакида тўлқинланиб ёзгиз, унинг шакли шамоилио... бутун мақолалари, китоблари, кўрилган хинд кинолари бир ёқда колиб ажойиботларини тасвирладиниз, когозни коралаб бўлдиш кетаркану, бу ерда яшагач, келтандиам ҳафта-ўн кун деганингизда шу тошнинг остида бир будоқ борлигини сезиб қоласиз. Саволлар ёғилиб кетади: тош кеердан пайдо бўлди? У билан ким ва қачон булук кўзини беркиди? Нега? Булук қачон пайдо бўлганди? У ҳандай булук эди?..

Шу тариқа инсоният яратилган сирли пайтларгача бориб тақаладиган бу ўлканинг фалсафа маданиятини, умуман неки ёзмоқчи бўлсантиз бир камдек тукловеради. Бежиз Беруний бомбомиз бир катта асарларини Хиндистонга багишлаган, бежиз "Хадидлар отаси" Махмудхўжа Бехбудий ўз асариди сирли Хиндистон номи остида дардини дастурхон кимлаган экан, чамамда Накадири сирли ва жозабали макон. Хиндларнинг ҳаёт тарзида, фалсафасида сўйфларимизнинг айрим тартибларини кўрдим. Хали ҳануз кишлоскларда давом этиб келаётган удумларнинг асл мояхитини англабандек бўлдим. Бундай пурмаъно фалсафа, тарих ҳакида алоҳида ёзилар... Биз эса курган манзара, воея ходисаларни сизга тасвирлаб беришини фэзал билдик.

“ОИЛА ВА ЖАМИЯТ”НИ ХИНДИСТОНДА ҲАМ БИЛИШАДИ

Иш танишилаётганимда жойимни матбуот мусассасаларининг, масалан ЎзА, Малайзия, Гаяна,

Въетнам ахборот эмас. Негаки, турли ноҳуш агентликларининг викорли викорли остида билинмади кетини кутиб, кимтишибига "Оила ва жамият" деб кўйсан, тараккӣ этган давлатларни оиласларнинг кўпласиб бузилиши. Тараккӣ ташвиши солмоқда. Тараккӣ сўраб қолишида. Ўйидаги давлатларда эса, дистонинг турли штатларидаги якинда биз тахсил олаётган

Харитада кичкина кўринган бу мамлакат 900 миллион аҳоли яхшини эшитган киши ўз юргига таққослаб бироз хүшер торади. Хиндистонда жамъ 24 штат бўлиб, унинг биргина Мадхури Прадан штатининг майдони Ўзбекистон худуди билан тенг. Биргина штатининг аҳолиси 66 миллион эканлигининг (Ўзбекистон аҳолиси 22 миллион) англагач эса, Хиндистон накадр катта мамлакат эканлигига ишончимиз комил бўлди.

Кунлар ўтятти. Хиндистон ҳакида ёзиш эса кийинлашти. Нега — дейсизми? Ёзилган маколада Хиндистон тўлиқ тасвирлай олмаслиқдан. Дейлик,

— Қаҳрамонлар билан орангизда ишқий саргузаштлар бўлгани?

— Ҳазилкапи экансиз. Мен асосан гам-қайгуда қолган қизларни мискинлик гирдобидан тортиб олуви ролларни ўйнашни севаман. Сиз хаёл килаётган ишқий саргузаштлар учун эса ҳаёт яхшигина ҳақ тўлаб кўйши мумкин. Мен “Мисс Индия” ташомасига ўхшаган гўзал байрамларга кўпдан қизиқиб келаман. Шунинг учун фильмларда ҳам кўпинча кийиншига эътиби бераман. Менинг тикиувим доимо кўнглигима маъкул келадиган кийимларни тикиб беради. Шуниси қизиқи, мен ҳозир ўзимга кичик кўйлаклар буюртма қиласяпман. Сабаби 2 йил ичиди олти килога озиб кетибман.

Ишқий саргузаштлар ҳақидаги танишилаётганига тўхталсак, очиги, майшат қилиб юришига вақтим ҳам, ҳавасим ҳам йўқ. Қолаверса, барчанинг ҳаётда ўзи танлаган йўли бўлади. Ща актрисалар билан орамиздаги самимий муносабатларни ёмон маънода қабул қиласяларни керак. Менга кўпроқ Мадхури Диксит, Жухи Чавла ва Тибби каби актрисалар билан ҳамкорлик ёқади. Чунки улар ўз ишита сиддикилдан ёндашишида.

— Демак, сизнинг қанотингиз остидаги Жухи Чавла ҳам омади юришлардан экан-да, шундайми?

— Нимага шама қиласяпиз, ҳайронман! Жухида ўзига хос табийлилек бор. Бошақ актрисалардан фарқли равишда, унинг алмаштириб турдиган ниқоби йўқ. Яъни саҳнада ҳам, ҳаётда ҳам ўзининг асл қиёфасини сақлаб қолган. У машҳур актрисалар Амрита Сингх ва Фарахлар босиб ўтган довонни забт этди.

Журналлар Жухи ва менинг ўртамида қанақадир сир борлигига ишора қилишганди. Бу нарса Жухини

ҳам, мени ҳам ҳеч қандай ташвишига солгани йўқ. Қаҷондир журналистлар билан сұхбатлашганда, Жухининг шаънига яхши тап айтганди. Юқоридаги миш-мисшларга шу асос бўлган деб ўйлайман. Шунинг учун иложи борича журналистлардан узоқ юришига ҳардакат қиласам.

— “Бобби”даги қаҳрамонингиз — Димил Кападизга уйлангандан кейин ҳаётингизда қандай ўзгариш бўлди?

— Келинг, яхшиси бу ҳақда гаплашмайлик.

— Юз қиёфантисиз сизнинг устулигингизни ёки омадсизлигингизми?

— Қаҷонлардир юзим ўзимга омадсизлигимдай турганди. Ўйлаб

қарасам, бу менинг баҳтим экан. Чунки юзим ўз табийлигини узоқ вақт йўқотмайди. Демак, мени ҳали “яроқли” актёрман. Актёр ана шу томонини ҳам ўйлаши керак, албатта. Яъни, ҳатто афишида ҳам юздан томошабини ўзига тортадиган чирой, меҳр ёғиб туриши керак.

— Оиласда, умуман, ҳаётда эга бўлган қиёфантисиз, юриш-туришингиз экранда яратилиётган образларингизга таъсири кўрсатадими?

— Фараз қиласямки, ҳар бир актёрнинг ҳаётий қиёфаси экранда яратилиётган образига ўз таъсирини ўтказади. Масалан, Пужа Бхаттинг “Рамазна”даги Сита образида Пужанинг ўзини кўриши мумкин.

Суҳбат байрам бўлаётган пайдада йўл-йўлакай олинганилиги сабабли Ишора Капур ва унинг ижодхонасига

ОИЛА ҲАММА ЖОЙДА МУҚАДДАС

Бунга Хиндистонда оиласининг ахолининг кўпайиб кетиши оиласлардаги начорликнинг кучайшига, камбагаллашувига олиб келмоқда. БМТ томонидан чикарилган максус журналистиң биринчи сони шу муаммога багишланниди. Хар холда бундаги гаплар собиқ СССР замонасида Москвасин томонидан “ўзбекларнинг кўпайиб кетаётганилтидан” хавфга тушиб жар соглан сиёсатдан фарқ қиласади. Бунда оиласининг ахволидан келиб чиккан холда, сонга эмас сиғатга ёътибор берилиши ҳар томонлама очиб, асослаб берилган.

Х. САЙИД

Хиндистон, Дехли

Риши КАПУР:

“ҲИНД ФИЛЬМЛАРИНИНГ КЕЛАЖАГИГА ИШОНAMАН”

Жагдиш МАЛИНИНГ Гоада ўтказилган “Ҳиндистон гўзали” байрамида

ўқувчи унча кира олмайди. Келинг, яхшиси, ҳинд киношуноси Гулзор Алининг Риши Капур ҳақида айтган фикрларни билан танишилади:

“1988 йилда Риши Капур тўсатдан кўпина фильмларда роллар ижро эта бошлади. Устози Житендранинг изидан бориб, ижодида катта силжиши бўлди. Бироқ, Ришининг табиати ўзини ҳам баҳтли, ҳам баҳтсиз сезизи жиҳатлари пайдо бўлди. У ўзини баҳтли деб ўйлашига сабаб — мунтазам равишида ўзи севган ижодий иши билан банд, шунингдек, ўзи пул ишлаб топаётни. Ўзини баҳтсиз деб ҳис қилишига келсак, у ҳар доим ҳам ўзи ҳоҳдатан ролларни ўйнай олмас ва кўпина режиссерлар унга маъкул келавермасди. Очиги, у ҳар бир ишга сиддикилдан ёндашишини саварди. Шунинг учун ҳам ўзининг фантазиясига мувофиқ келадиган ҳамроҳи изларди.

Қаҳрамонимизнинг “Еронна”, “Хонумон”, “Хенна”, “Муҳаббат ки орзу”, “Прим Ё”, “Чинтухи” каби фильмлари мухлислар қалбидаги ажаб туғуулар ўйнотувчи баҳор янглиг ўлмас бўлиб қолаверади...”

“The Hindu” газетидан Алижон САФАРОВ таржимаси.

(БОШИ ЎТГАН СОНЛАРДА).

415-КИСМ

...Демақ, сизни яна бир марта ит қопса, түйимиз умуман бўлмаскан-да?" дедим. Кассоб эса: "Нега энди, нафасигизни иссиқ қилинг, тўй албатта бўлади, факат мен ўн кунча дам олиш уйида ётиб, ўзимга келиб олай, ундан кейин "бака-бумбак" деб тўйни

...аелнинг қўлини қўйиб юборди.

Бу аёлни бир неча бор кассобнинг хонасида ҳам кўргандим, лекин "бир дўхтирида" деб эътибор бермаган эканман. Аёл мени қўриб ўрнидан турди ва "ҳих" деб лабини буриб кетиб қолди. Кассоб эса унинг орқасидан

севиб қолганман!" деди. Мен икки ўтида қолдим! Ион-ихтиёрим кўлдан кетган!"

"Кимнинг кўлида ўша ион-ихтиерингиз?" дедим. Қассоб бир менга, бир аёл кетган томонга қаради. "Бир уни сизнинг, бир уни Мўттихоннинг кўлида", деди кассоб.

"Демак, ўргада талаш экансиз-да?" — дедим жаҳл

Муаллиф: А. АБДУРАХМОНОВ

бошлаб юборамиз!"

Эртаси куни Сафо қассоб "Чиннингул" дам олиш уйига жўнаб кетди...

416-КИСМ

...Мен кунора, баъзан кунда икки-уч марта шахар чеккасидаги дам олиш уйига қатиаб, қассобнинг ҳолидан хабар олиб турдим. Ҳар борганимда бир олам қувонч ва севинч билан қайтаман...

Бир куни борсам, ҳамхонаси: "қассоб бояға сайд қилиб юрганини" айтди. Секин бокка ўтсан, қассоб оқ ҳалат кийиб олган дўмбок аёл билан сухбатлашиб ўтириби. Бир-бируни кўдини силашяяти. Бу лирик манзарани кўриб, бутун олам кўзимга коронгу бўлиб кетди. Рашик ўтида вужудим ловуллаб ёнди. Шартта бурилиб кетмоқчи эдим, лекин қандайдир бир куч мени улар томонга етаклади. Мени кўрган қассоб...

417-КИСМ

қадам ташлаган бўлдию, сўнг орқасига қайтди. "Ким у?" дедим тишларимни гижирлатиб. "Катта дўхтири", деди у.

"Катта дўхтири факат сизни даволаркан-да!" — дедим газабимни яширмай.

— У сизни севиб қолганга ўхшайди ёки сиз уни?.."

418-КИСМ

...Сенсан сёварим, хоҳ ион, хоҳ ионма..."

419-КИСМ

...Йўқ, ишончиман!" — дедим қассобга тик қараб. — Ну Сизнинг ашулангиз эмас! Сизники: "Кўнглимда бир ёр, кўйнимда бир ёр".

Кассоб охри ёрилди.

"Биласизми?" — деди жилови кўлдан кетган отек ти-тириклиб. — Бу аёл шу ерга келганимдан буён исканжага олади. "Акамнинг тўйида буқани бир ўзингиз ағанатиб, сўйганингизни қўриб, сизни

билан. — У аёл ким ўзи? Нимага ундан қўрқасиз?"

Шунда қассоб инграб...

420-КИСМ

...юборди. "Биласизми, ким у?" — деди елкамдан тутиб. — У хўжайним Шамшодхон аканинг синглиси — Мўттихон! Уч марта эрдан чиқсан. Ҳозир менга шарт кўйиб ўтириби. Агар мен унга уйланмасам, ақасига айтиб, ишимдан маҳрум қилмоқчи!

Лекин бошумга қилич келса ҳам сизни дейман, Марияхон! Хотирингиз жам бўлсин!

"Шундай, шундай!" — деди қассоб бошини ликиллатиб. — Лекин мен барибир сизни дейман!"

"Ундей бўлса, қассобликдан воз кечинг! Нима, шундан бошка қасбни уddyalай одамсизми?"

"Ахир, дипломим бор-ку!" — деди...

ДАВОМИ КЕЙИНГИ СОНЛАРДА).

Сахар мардонда уйимизга меҳмон келиб қолди. Мехмон келгандан кейин дастурхон эзб, олдига куюқ-сукок кўйиш керак.

Хотиним дарров қўлимга сумка тутказиб бозорга йўргалатди. Эшикдан чиқиб кетаётсам, орқамдан:

— Бугун биринчи апрел, оладиган нарсангизни караболинг,

Биттасига: "Ботинканнинги таг чарми кўчибди", десам, юриб кетаёттган киши, оёклари майнишиб, ўтириб қолди. Олма сотиг турган иккни ака-указага: "Ана, ерда ётган бир даста пул сизлариними?" десам, иккласи бирважарагига карайман деб бир-бира га калла "кўйиб" юборди...

Бекатда автобус пойлаб турган

ЧУВ ТУШ (ИР) ДИМ

ни сизни алдаб юришмасин! — деб колди.

— Мена ким деб ўйлаяссан? — дедим беписандик билан. — Мени алдайдиган ҳали онасидан тутгилани ўйк!..

Кўчада кетиб борарканман, кимларнидир "алдаб", ҳазил килгим келди. Шундок олдимда, янги чопон кўйиб кетаёттган кишининг елкасига қоқиб: "Чопон чокидан кетибди-ку", деганимни биламан, бечоранинг рангида ранг колмади.

— Иби, янги эди-ку! — деб, жон ҳолатда чопонини очиб, уек-буёгига қаради. — Алдабсиз-да, ака мулло?

— Биринчи апрел! — дедим ҳандон отиб.

— Биринчи апрелинг курсин, — деди у чопонни кия турб. — Утакамни ериб юбордингиз-ку.

Бозорда тумонат одам. Мисоли чумакарини уяси. Яна шўлгилиг тутиб, бозорнинг ўртасидаги китбасига: "Елкангизда сичкон ўрмалаб юрибди", десам, ари талаган кишидек, расталар орасида зир юрганини кўрсангиз эди.

Эдин бирдан ерда ётган котинка кўзим тушди. Атроғга карасам, буни хеч ким сезмаганга ўҳшади. Аста-секиқ якинлашдим да, кўлимдаги сумкани унинг устига кўйдим. "Одамлар сийраклашса сумкани кўтариб тагидан копчики оламан", деб туравердим. Ҳа, деганда бекатда одам сийраклашмади. Биттаси кетса, яна иккитаси келаверади. Ҳуллас, анчагача сумка тагидан копчики олишга имкония будмади.

Кечга якин бекатда яккадуккад одам қолди. Фурсаддан фойдаланиб, ўек-бўёкка қараб, секин сумкани жойидан кўтариб, тагидан қопчики олиб, ичини очиб карасам, кимдир ҳазиллашиб, тезак солиб кўйган экан. Теппа сочим тикка бўлди. Энди, бир алам килди, бир алам килди, ўёгини сўраманг!

Кун бўйи бир ҳовчуз тезакни "кўриклиб" турганин учун то ўтига келгунчима ўзимни-ўзим бўйи келдим. Ўтига етиб келганимда эса меҳмонлар аллақачон кетиб колишишан экан...

Илҳом ЗОЙИР

ТЕГИРМОНДАН БУТУН ЧИҚҚАН ГАПЛАР

1. Кишда бирорта қизга юрагингизни очмай, союқ уриши мумкин.

2. Салом беришдан олдин чўйтакни кавлашни одат кимланг.

3. Носковони шимнинг чўйтасига солиб юрмай.

4. Гап "эр ўтигин кўш хўким" лигидан эмас, гап кайси бирин хўким ва кайси бирин сигирлигидан!

5. Ваннага тўлдириб сув қўйган билан унга калла ташлаб бўлмайди.

6. Кўшнимизнинг тўйига келган отарчининг етти эшак чокига тенг овози бор экан.

7. Пул бу — қозош, лекин хамма қозош ҳам пул бўлмайди.

8. Арак билан газакнинг фарқи нимада, деб кўп ўйлардим. Билсалам, арак одами аларкан, газак

апрахи.

9. Дўйст қадрига етиш керак. Ҳатто сени уйига меҳмон қидиб чакириш ҳам кўлдан келади унинг.

10. Балан хотиниар ўз арлига фироклари билан эмас, тиринклари билан азоб берадилар.

11. Уйимдаги олдин сотиг олинган нарсаларни хозирги нархга чакиб, ўзимни милёнер санаб юраман.

12. Чучвари тугишини ихтиро килган одамга ҳам бирорта унвон беришганмиканлар, а?

13. Гийбатчиин гийбат қилиш гийбатчиликка кимаси керак, а?

14. Бўш каллани айлантириш осон.

15. Ҳаёт — бу телеграмма. Қиска ва хатоси кўп.

Уста КЎПАД.

Бош муҳаррир:

Абдуҳошим ИРИСБОЙ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Қулман ОЧИЛ, Жуманазар БЕКНАЗАР,

Дадаҳон ёҚУБОВ, Фарҳод РЎЗИЕВ,

Мұҳаббат ИБОДОВА, Ҳалим САЙИД

[бош муҳаррир ўринбосари], Ботир

ЭРНАЗАР [масъул котиб]

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ:

Зокир УБАЙДУЛЛАЕВ, Рўзимат САФОЕВ,

Абсолом УСАНОВ, Абдумуллатиф РИЗОҚУЛОВ,

Муассис: Ўзбекистон Республикаси болалар жамғармаси.

Газетамиз ҳомийси Ўзбекистон Республикаси Болалар жамғармасининг "Чинор" илмий ишлаб чиқариши бирлашмаси.

Таҳририят келган ташларга ёзма жавоб қайтармайди. Шунингдек, фуқаролар билан ташкилотлар ўртасида воситачилик ҳам қимпайди. Газетамиздан олинган маълумотлар "Оила ва жамият"дан деб кўргатилиши шарт.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ:

700029, Мустақиллик майдони, 1-бино.

Телефон: 39-43-95

У. СУЛТОНОВ нағватчилик қилди

Обуна индекси -64654

Рўйхатга олиш №33

Бўйорта №Г-916. 35164 нусхада чоп этилди. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Формати А-3, ҳажми, 2 босма табоб.

1 2 3 4 5 6